

רע"פ 7493/17 - נתן פורמן נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 7493/17

לפני: כבוד המשנה לנשיאה ח' מלצר

המבקש: נתן פורמן

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט י' ליפשיץ) מיום 17.09.2017 ב- ע"ח 029023-09-17; תגובת המשיבה לבקשה מתאריך 31.10.2017

בשם המבקש: עו"ד יואל גולדברג

בשם המשיבה: עו"ד יאיר זילברברג

החלטה

1. בפני בקשה למתן רשות ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט י' ליפשיץ) במסגרת ע"ח 29023-09-17, בגדרה נדחה עררו של המבקש על החלטת בית משפט השלום בחיפה (כב' השופט ז' אריאלי) מתאריך 03.08.2017 (צ"א 58223-11-16) שבה התקבלה, באופן חלקי, בקשת המשיבה בעניינו של המבקש להאריך ב-180 ימים נוספים את המועד להחזקת רכוש, שנתפס על ידה.

אביא להלן את הנתונים הנדרשים להכרעה בבקשה.

2. משטרת ישראל מנהלת כנגד המבקש חקירה בחשד לביצוע עבירות של שוחד, קבלת דבר במרמה, הפרת אמונים בתאגיד, הלבנת הון, ועבירות מס שונות.

לפי החשד, "בסביבות שנת 2005" (ראו: עמ' 1 להחלטת בית המשפט המחוזי הנכבד) המבקש, שכיהן כבכיר בקואופרטיב אגד, עד פרישתו לגמלאות בשנת 2006 - קיבל שוחד בהיקפים של מיליוני שקלים מחברת מרצדס-בנץ, ויתכן שאף מגורמים נוספים, וזאת, כך החשד, במסגרת פעילותו בהליך בוררות, שהתנהל בין אגד לחברת מרצדס-בנץ.

3. בתאריכים: 24.11.2016 ו-27.11.2016, במסגרת החקירה המתנהלת כנגד העורר - בית משפט השלום הנכבד נתן לבקשת המשיבה, צווי תפיסה והקפאת חשבונות בעניינו של המבקש מכוחם של סעיפים 21 ו-26 לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 ו-סעיפים 32 ו-34 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969 (להלן יחד: הצווים), וזאת לפי המפורט להלן:

(א) צווים להקפאת שלושה חשבונות בנק, הרשומים על שם המבקש (שני חשבונות בבנק הפועלים וחשבון אחד בבנק לאומי) בהם היתה מצויה יתרה על סך כ-4.85 מיליון ש"ח.

(ב) צו להקפאת חשבון בנק על שמה של דורין גולדשטיין (פרומן) (להלן: דורין), שהתנהל בבנק הפועלים.

(ג) צו לתפיסת רכב הרשום על שם המבקש (תפיסה ברישום).

(ד) צווים לתפיסת שתי דירות בחיפה הרשומות על שם המבקש (תפיסה ברישום)

(להלן יחד: התפוסים).

4. בתאריך 04.12.2016 המבקש ודורין הגישו בקשה לביטול הצווים הנ"ל לבית משפט השלום הנכבד. בהמשך ההליכים חשבון הבנק של דורין - שוחרר, ומשכך הבקשה להורות על שחרור התפוסים הצטמצמה לעניינו של המבקש בלבד.

5. בתאריך 18.12.2016 בית משפט השלום הנכבד דחה את רובה המכריע של הבקשה הנ"ל לביטול הצווים. במסגרת זו, נקבע, בין השאר, כי קיים חשד סביר, הקושר את המבקש לעבירות בהן הוא נחשד. בית משפט השלום קבע עוד כי היקף העבירות בהן המבקש נחשד עומד על סך של 10.3 מיליון ש"ח כאשר יש להבחין בין עוצמת החשד הסביר בעניינו של המבקש בין סכום של 5.6 מיליון ש"ח - ביחס אליו נקבע כי: "קיימות ראיות טובות המבססות חשד סביר בעוצמה גבוהה" (ראו: פסקה 12; ההדגשה שלי - ח"מ) לבין סכום של כ-4.7 מיליון ש"ח - ביחס אליו נקבע כי החשדות הם בעוצמה נמוכה והן נסמכות על ראיות נסיבתיות. בהמשך, בית משפט השלום הנכבד קבע כי בנסיבות העניין הכף נוטה לעבר המשך החזקת רובם המוחלט של התפוסים. עוד נפסק כי נוכח משך החקירה הצפוי, מורכבותה, השלב הראשוני בו היא מצויה, חזקת החפות הקנויה למבקש, הזכות לאמצעי מחיה סבירים, ועוצמת החשד הסביר

ביחס למחצית מהעבירות בהן נחשד המבקש יש מקום להותיר בידי המבקש, מתוך חשבונות הבנק שנתפסו על ידי המשיבה - סך של 250 אלף ש"ח (באמצעות שחרור אחד מחשבונות הבנק על שמו של המבקש בבנק הפועלים). בית משפט השלום קבע עוד כי המבקש יוכל להמשיך ולקבל את כספי הפנסיה שלו, קצבאות המוסד לביטוח לאומי, ודמי שכירות של נכס שבבעלותו, המגיעים יחד לסך של כ-14,000 ש"ח מדי חודש. בצד זאת, נפסק כי הצווים, שניתנו ביחס לשתי הדירות, וכן ביחס לרכבו של המבקש, הנזכרים בפיסקאות 3(ג)-(ד) שלעיל - יותרו בעינם.

6. בא-כוח המבקש הגיש ערר על החלטתו של בית המשפט השלום הנכבד ובו טען כי, בין היתר, כי לאחר שהמבקש פנה בשנת 2014 לרשויות המס בבקשה ל"גילוי מרצון" - המבקש שילם לרשויות המס סך של 7.5 מיליון ש"ח. לשיטת בא-כוח המבקש, נוכח האמור - הבסיס לחקירה בעניינו של המבקש נגוע באי-חוקיות. במסגרת הערר, בא-כוח המבקש העלה עוד טענות לעניין עוצמת החשדות כנגד העורר.

7. בתאריך 12.01.2017 בית המשפט המחוזי הנכבד (כב' השופט י' ליפשיץ) דחה את הערר, בקובעו, בין היתר, כי החקירה כנגד המבקש נפתחה ללא קשר להליכי ה"גילוי מרצון" וזאת לבקשת הרשויות בגרמניה, שפנו בבקשה לעזרה משפטית בין המדינות. בית המשפט המחוזי הנכבד קבע עוד לעניין התשתית הראייתית הלכאורית בעניינו של העורר כדלקמן:

"... יש לזכור כי החקירה עדיין בעיצומה, אכן ניתן לחלק את התשתית הלכאורית לשני חלקים - האחד, לגביו קיים יסוד סביר ברמה גבוהה כי העורר (המבקש - ח"מ) קיבל שוחד בסכום של כ-1 מיליון אירו (כיוון שהדבר היה על פי החשד בסביבות שנת 2004 יש ליתן את הדעת לכך כי הסכום צבר פירות מאז); השני, שהבסיס הראייתי לו אינה בעוצמה גבוהה, ולו בשלב זה. אפנה לכך, כי חרף עוצמתו הלא גבוהה באופן יחסי של החשד בנוגע לחלק השני, אך טבעי הוא להטיל בעורר (המבקש - ח"מ) חשד וזאת לנוכח היקפם העצום של הנכסים אותם צבר (לטענתו למעלה מ-30 מיליון ש"ח) ובשים לב לתשובות הבלתי מספקות על פני הדברים שנתן בהקשר זה ולנוכח העובדה שמרבית חייו עבד בקואופרטיב "אגד"... (ראו: עמ' 3 להחלטה; ההדגשה שלי - ח"מ).

8. בתאריך 08.02.2017 המבקש הגיש בקשת רשות ערעור כנגד החלטת בית המשפט המחוזי הנכבד ובה חזר על עיקרי טענותיו בערר.

9. בתאריך 10.02.2017 חברי, השופט נ' הנדל, דחה את בקשת רשות הערעור בקובעו, בין היתר, כדלקמן:

"... ערכאות קמא דנו בטענות המבקש ביסודיות. יצוינו השיקולים הבאים המטים את הכף נגד קבלת הבקשה: האחד עסקינן בשלב מקדמי של החקירה. לעניינו, התמונה כעת מטבעה אינה ברורה, אך משרטטת בשלב זה תרחיש שיש בו כדי להצדיק את מתן הסעד המידי במעמד צד אחד והשאררת הצו על כנו לאחר קיומו של עיון במעמד שני הצדדים; השני, הגם שבית משפט השלום הבחין בין כמחצית מהסכום של כ-10 מיליון ש"ח, לבין חצי אחר - מבחינת עוצמת החשד, הרי עולה כי די בכוחו של החשד כדי להשליך על המכלול; השלישי, נערכה בחינה מידתית של העניין, בכך ששוחרר, כאמור, סכום מכובד לטובת המבקש... (ראו: רע"פ 1306/17; ההדגשה שלי - ח"מ).

10. בחלוף הזמן, המבקש הגיש בקשה לעיון מחדש בהחלטת להחזקת התפוסים בשל טענה להתיישנות

העבירות בהן הוא נחשד. במקביל, המשיבה ביקשה להאריך את המועד להחזקת התפוסים ב-180 ימים נוספים.

11. בתאריך 03.08.2017 בית משפט השלום הנכבד, אשר דן בשתי הבקשות במאוחד, דחה את טענת ההתיישנות, ומנגד, קיבל באופן חלקי את בקשת המשיבה להאריך את המועד להחזקת התפוסים ב-180 ימים נוספים. בצד זאת נקבע כי המשיבה תעביר לידי המבקש סך של 250,000 ש"ח נוספים, מעבר למה ששוחרר לו כבר, כאשר יתר הרכוש יותר תפוס בידי המשיבה למשך 180 ימים נוספים מתאריך הגשת הבקשה - 25.05.2017.

12. בא-כוח המבקש הגיש ערר על החלטתו של בית משפט השלום הנכבד הנזכרת בפסקה 11 שלעיל, ובו חזר על עיקרי טענותיו. בתאריך 17.09.2017 בית המשפט המחוזי הנכבד דחה את הערר בקובעו, בין היתר, כדלקמן:

"בשים לב לטיב ועצמת החשד - בנקודת הזמן הנוכחית - שלטעמי לא רק שלא פחתו בחודשים שחלפו אלא התגברו, ובהינתן כך שמדובר בחקירה מורכבת הטעונה פעולות חקירה במדינות שונות, על כל הכרוך בכך מבחינת לוחות הזמנים, סבורני כי האיזון שנערך הינו נכון ומידתי... בכל אופן, השבת סכום של 250,000 ש"ח (ובסה"כ 500,000 ש"ח עד כה) נותנת מענה מסוים גם לטיעון זה של העורר (המבקש - ח"מ) (ראו: עמ' 3 להחלטה; ההדגשות שלי - ח"מ)"

מכאן הבקשה שלפני.

טענות הצדדים

13. במסגרת הבקשה - בא כוח המבקש חוזר, בעיקרם של דברים, על טענותיו בהליכים הקודמים. לשיטת בא-כוח המבקש, הארכת תוקף התפיסה בעניינו של המבקש ל-180 ימים נוספים - איננה סבירה, היא פוגעת במבקש באופן לא מידתי, היא איננה מתחשבת בחלוף הזמן מאז פתיחת החקירה, ואף לא נותנת משקל הולם לעוצמת החשד הנמוכה, לשיטתו, ביחס לסך של 4.7 מיליון ש"ח מתוך כספי העבירה בהם המבקש נחשד. בא-כוח המבקש טען עוד כי כספי השוחד הנטענים, המוכחים על ידו, נכללו ממילא בגילוי מרצון שהמבקש ערך עם רשויות המס, מה גם שהחשדות בעניינו של המבקש - התיישנו.

14. בא-כוח המשיבה, שתגובתו התבקשה וניתנה - טוען מנגד כי הבקשה איננה עומדת בקריטריונים, אשר הותוו בפסיקתנו לצורך מתן רשות ערעור, בשים לב לכך שעניינו של המבקש איננו מעורר שאלה משפטית החורגת מעניינו הפרטני. לשיטת בא-כוח המשיבה, אף לגופם של דברים דין הבקשה להידחות, שכן הערכאות הנכבדות דלמטה, בחנו לעומק את מידתיות התפיסה ואת יתר טענותיו של המבקש במכלול, ולא מצאו בהן ממש, וכי אין הצדקה להתערבות שיפוטית בהן.

דיון והכרעה

15. לאחר עיון בבקשה, בחומר שצורף לה, ובתגובת המשיבה - הנני סבור כי דין הבקשה להידחות. אפרט להלן

עמוד 4

16. הלכה היא כי רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן רק במקרים מיוחדים, שבהם מתעוררת שאלה משפטית עקרונית, בעלת השלכות ציבוריות, החורגות מעניינים של הצדדים הישירים להליך, או בנסיבות המעוררות חשש מפני עיוות דין, או אי-צדק חמור שנגרם למבקש (ראו: ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982); רע"פ 6002/16 פלוני נ' מדינת ישראל (27.10.2016)).

17. הבקשה שבפני איננה עומדת בקריטריונים הנ"ל באשר היא איננה מעוררת שאלה משפטית עקרונית, החורגת מנסיבותיהם הפרטניות של הצדדים לה, ואף לא מצאתי כי מתעורר בעניינו של המבקש חשש מפני עיוות דין, או אי צדק חמור.

די בכך כדי לדחות את הבקשה.

18. מעבר לדרוש - סבורני כי גם לגופם של דברים דין הבקשה להידחות לאחר שלא מצאתי כי נפל פגם בהחלטתו של בית המשפט המחוזי הנכבד. בפסיקתנו נקבע כי תפיסת חפץ לצורך חילוטו היא צופה פני עתיד ההליך המשפטי וסיומו (ראו: בש"פ 342/06 חב' לרגו עבודות עפר בע"מ נ' מדינת ישראל (12.3.2006)); דנה שירותי נמל ולוגיסטיקה בע"מ נ' משטרת ישראל (21.01.2016)). במסגרת שיקול הדעת המסור לבית המשפט בשאלת שחרורו של תפוס, עליו לתת דעתו לשאלה האם תפיסתו של החפץ הכרחית להגשמת המטרה לשמה הוא נתפס, וכן, ככל שהתשובה לשאלה הראשונה היא חיובית - האם קיימת חלופה אחרת, שפגיעתה בחשוד פחותה, ואשר ניתן להגשים באמצעותה את מטרתה של התפיסה (ראו: בש"פ 7446/12 די. א. דיאמונדס (2007) בע"מ נ' מדינת ישראל (01.11.2012)).

19. בענייננו, טענותיו של המבקש נדונו ביסודיות ונדחו לגופן בידי הערכאות הקודמות שנדרשו לעניין. כך, למשל, ביחס לטענת המבקש לעניין הליך ה"גילוי מרצון", והשפעתו הנטענת על עניינו - חברי, השופט נ' הנדל דחה טענה זו בקובעו כך:

"אין בידי לקבל את טענת המבקש כי הכסף "הוכשר למהדרין" במסגרת הליך הגילוי מרצון. כפי שעולה מהכרעת הערכאות דלמטה, הסכם הגילוי מרצון נגע לעבירות מס. מכאן, השלכתו של הליך זה לעניין החשדות המיוחסות למבקש, ובעיקרן עבירת השוחד - מוגבלת. הדברים אמורים אף מבלי שנדרשתי לתוקפו ולמעמדו של ההסכם במסגרת הליך הגילוי, למשל לנוכח טענת המבקש בפני רשויות המס כי מקור הכסף הוא ב"עמלות". עוד יוער בהקשר זה, כי בית המשפט קמא ציין שהחקירה נגד המבקש נפתחה ללא קשר להליך הגילוי, וזאת לבקשת הרשויות בגרמניה" (ראו: פסקה 4 להחלטה).

על קביעותיו אלו של חברי, השופט נ' הנדל - להן אני שותף - אוסיף כי "בנוהל גילוי מרצון" הנ"ל נאמר, בין היתר, כי: "הנוהל לא יחול על הכנסות שמקורן בפעילות לא חוקית" (ראו: סעיף 17 לנוהל; ההדגשה שלי - ח"מ), ואף

מטעם זה דין טענת המבקש להידחות.

20. סבורני כי גם בטענת ההתיישנות אין כדי לסייע למבקש. בית המשפט המחוזי הנכבד קבע כי על פני הדברים: "לפחות חלק מתשלומי השוחד הועברו לעורר [המבקש - ח"מ] פחות מ-10 שנים מתחילת החקירה" (ראו: עמ' 2 להחלטה; ההדגשה שלי - ח"מ), וממילא שעל תשלומים אלו, ככל שהם מקימים עבירה - לא חל לכאורה דין התיישנות. בכל מקרה נקבע כי עבירת הלבנת ההון שבה נחשד המבקש - לא התיישנה לכאורה. עם זאת אינני קובע מסמרות בדבר, והדבר צפוי להתברר בהמשך הדרך בהליך העיקרי, ככל שיוגש כנגד המבקש כתב אישום, ותועלה בידי בא-כוח המבקש טענת התיישנות.

21. באשר לטענות לעניין סבירות ומידתיות הארכת תוקף התפיסה - בית משפט השלום הנכבד בהחלטה מנומקת איזן בין השיקולים השונים בעניינו של המבקש, והביא בחשבון את עוצמת החשד הסביר בעניינו של המבקש; את חזקת החפות; את זכותו של המבקש לקניין; את זכותו של המבקש לאמצעי מחייה סבירים; את משך החקירה הצפוי ואת מורכבותה. במסגרת זו גם נקבע כי: "המשיבה לא "גררה רגלים", וכי "היא ביצעה, מבצעת ומתכננת לבצע פעולות חקירה משמעותיות, אשר בכוחן לאשש, לבסס או להפריך את החשדות המיוחסים למבקש" (ראו: פסקה 19 להחלטה). בית המשפט המחוזי הנכבד קבע כי בנקודת הזמן הנוכחית הותרת הרכוש התפוס בידי המשיבה, תוך שחרורם של הסכומים ששחררו למבקש עד כה: "משקללת נכונה את עוצמת המצע הראייתי הלכאורי, את התכלית העומדת בבסיס התפיסה ואת עקרון המידתיות" (ראו: עמ' 1 להחלטה). אזכיר עוד כי בית משפט השלום הנכבד שחרר למבקש סכום נוסף של 250,000 ש"ח, מעבר לסכומים ששחררו לו עד כה.

בנסיבות אלו לא מצאתי טעם טוב להתערב בהחלטתו של בית המשפט המחוזי הנכבד.

22. נוכח כל האמור לעיל - הבקשה נדחית.

ניתנה היום, ד' בכסלו התשע"ח (22.11.2017).

המשנה לנשיאה